

P. Bogović:

Učitelji - ministri.

(Dalje.)

Karl Seitz.

Največu čast avstrijskom učiteljstvu čini **Karl Seitz**, učitelj u Beču. Njegov je život pun neugodnosti, žestoke borbe, ali i pun pobjeda. Provikao se iz najgorih životnih okolnosti do ministarske stolice. U detinjstvu bio je pitomac gradskog sirotišta. U ranoj mladosti počeo je učiti krojački zanat i brzo ga napustio. Čim je svršio učitelj. seminar u St. Pöltenu odmah se dao na politiku. Osobito je bio aktivan u Radničkom prosvetnom društvu. Dugi se niz godina borio kao socijal-demokrat u avstrijskom parlamentu za radnička prava. Austrija ga više puta disciplinarno kaznila, radi nepoćudne politike koju je zastupao, a napokon i odbustila iz učitelj. službe. Bio je i predsjednik »Centralnog udruženja bečkog učiteljstva«. On još i danas živi (54 god. star) i bori se neustrašivo za pobjedu svojih načela.

Iz grmena velikoga, lavu izač trudno nije, u velikim narodima geniju se gnijezdo više.

(Dalje prihodnjik.)

Šolski vrtovi in njih nadzorovanje.

Da se ugodi odluku višjega šolskega sveta št. 1927, z dne 22. februaria 1923, je bila sklicana na 10. t. m. v Mokronogu sela stalnega odbora za krški okraj, katere se je udeležilo razen članov odbora tudi več učiteljstva sosednjih šol. V imenovanju seji se je sklenila sledeča resolucija:

Stalni odbor priznava sicer blag namen višjega šolskega sveta, vendar pa je prišel po nad dve uri trajajoči stvarni debati do prepričanja da je nadzorovanje šolskih vrtov, kot ga priporoča tozadevni odlok, neizvedljiv iz teh-le razlogov:

1. Poročevalci morajo biti res vestni in zmožni učitelji da zamorejo svojo službo tudi vestno in naložno izvrševati, sicer ni pričakovati nobenega uspeha. Ne zadostoval bi, da bi ogledali šolske vrtove le enkrat v letu: morali bi jih najmanj dvakrat, ako bi hoteli imeti jasen in točen upogled. Posel poročevalcev bi bil tako združen z ogromnim delom in velikimi potnimi stroški. Za to pa je treba časa in denarnih sredstev, a če primanjkuje tega nalašč za to nastavljenima vrtarskima nadzornikom ki sta razrednega pouka oproščena, kako naj dobi čas in denar poročevalcev?

2. Ni pričakovati, da bi prevzel kak kraini šolski svet stroške za tiskovine, ki bi jih rabili poročevalci.

3. Nujno potrebno je da se postavnim potom uredi razmerje med krainimi šolskimi sveti in učitelji-vrtnariji v dolžnostih ki jih imajo ti do šolskih vrtov, sicer ni mogoče teh urejevati in vzdrževati ter poravnati sporov.

4. Reformira naj se sedanjim zahtevam in potrebam primerno kmetijski pouk na učiteljskih, Ta pouk naj se uvede tudi na ženskih učiteljskih ker je dosti-krat zlasti na manjrazrednih šolah voditeljica tudi učiteljica in tako oskrbnica šolskega vrta.

5. Mlajši učiteljski generaciji naj se da prilika da izpopolni na učiteljski pridobleno znanje v kmetijstvu in vrtnarstvu v počitniških nadaljevalnih tečajih.

6. Dokler se ne dobi denarnih sredstev za pokritje potnih stroškov nadzornikov oziroma poročevalcev in tiskovin, naj nadzorujejo šolske vrtove in dela poročila vsakokratni okrajni šolski nadzorniki, kar lahko store ob priliki običajne inšpekcije pri pisarniških poslih na naj-šim bodo v pomoč okrajni ekonom.

Ferijalni Savez učiteljstva.

KAJ PRIČAKUJE DIJAŠTVO OD UČITELJSTVA V F. S.?

Koncem 19. stoletja je jugoslovanska ideja v zmagoslavni zanosu osvojila srca in duše omladine v Sloveniji.

Sporodno ž njo in radi nje se je pojavilo uvidevanje, da vodi pot do narodnega ujedinjenja preko podrobnega narodnega dela v dolgi vrsti let, preko samolastne izobrazbe in preko predhodnjega spoznavanja; spočeta je bila ideja Ferijalnega Saveza, rodila se je takozvana »Počitniška Zveza«. Ta je razprostrla svoje delovanje po vseh jugoslovanskih pokrajinah od Ljubljane do Beograda.

Krepko se je razvila, dokler ni pričela tritati niti njenega delovanja, sumiliva roka avstro-ogrske »pravice«. Nosilec ideje so padali, ideja sama pa je zmagala in kulminira v F. S. danes, ko vstopa vanj učiteljstvo Slovenije. Kakor je namreč ideja F. S. spočeta v omladinskih vrstah Slovenije in je v kratkem osvojila omladino v ostali Jugoslaviji, tako je tudi upati, da bo korak slovenskega učiteljstva našel odmev in posnemanje pri učiteljstvu cele države.

Že od svojih početkov se je »Počitniška Zveza« trudila pridobiti zase učiteljstvo: zavedala se je namreč, da bo njeno delo brezuspešno, če ne bo v njenih vrstah elementarnih vzgojiteljev in nosilcev kulture. V tem pravcu je delovala i Fer. Sav. Dasi ni imel pri tem razen lokalnih pojavov v Srbiji nobenega uspeha, je F. S. na svojem II. kongresu tako preuredil svoja pravila, da so nudila najširšo podlago za skupno delovanje.

Zakaj pa se je dijaštvo v tem oziru toliko trudilo, kaj razen že omenjenega še pričakuje od učiteljev v F. S.?

Danes splošno priljubljena beseda, ki opravičuje vsakogar za vse, rabljena večkrat neumestno za neopravičljive stvari, — je — povojna psihoza. Ne vem, v koliko bi se z njo moglo opravičiti neko splošno otopenost, nedelavnost, pomikanje rešnosti in čuta za izvrševanje društvenih dolžnosti, ki je vladalo do zadnjega med dijaštvom.

Radi tega je F. S.-u manjkalo one solidnosti, ki daje društvu ugled in mu pridobiva zaupanje širše javnosti: tako je mogoče, da se mora z državo boriti za ugodnosti, ki nio samo nič ne stanejo, za društveni razvoj so pa velikega pomena, da se mora boriti tisti F. S., ki v ideji narodnega kulturnega ujedinjenja goji medsebojne stike, pospešuje osebnostno spoznavanja, najboljša sredstva za odpravo predsodkov, vzgaja narodu koristne in zdrave člane, se udeležuje na vseh kulturnih poljih, skratka, ki je državotvoren, državi in narodu prepotrben element.

Z vstopom učiteljstva se situacija predružači. Ne samo, da se vpliv organizacije naravno poveča radi prirastka na agilnem članstvu, večje važnosti je dejstvo, da zadobi s tem resno ozadje celotno delovanje v F. S., kar je potrebno, da si pridobimo ugled in zaupanje publike, predvsem pa onih staršev, ki zaupajo svojo dečo organizaciji.

F. S. je kot pretežno dijaška organizacija trpel doslej na labilnosti svojih upravnih organov: vodje posameznih upravnih jedinic F. S. so se letno menjali: komaj so prvi stvorili gotov program in začrtali delovanje trdne smeri, že so jih zamenjali drugi, porušili, kar so dogradili prvi in pričeli na novo zidati.

Zato so dobili U. O. posameznih podružnic F. S. nalogo, da pritegne profesorje, da oni osigurajo uspeh, da tvorijo hrbtenico na podružnici, da značijo faktor konservativnosti, ki umirja viharost menajaočih se dijaških organizacij. Ista naloga čaka učiteljstvo v takozvanih M. U. (Mestnih Udruženjih) F. S., ki združujejo v sebi vse članstvo, bodisi navadne člane brez ozira na podružnično pripadnost, bodisi člane dobrotvorne. V njih bo učiteljstvo vršilo podrobno kulturno delo po okrajih služila bodo za oporišče, s pomočjo katerih se bodo med letom omogočile ekskurzije ferijalcev iz mesta na deželo, pri čemur bi udeleženci prirejali različne prireditve analfabetske tečaje in drugo. F. S.-u je namreč določeno da z ozirom na svoje ideje, svoj široki program postane na zavodih bistven del zavoda in sčasoma absorbira vsa mogoča društva katerih program se v bistvu krije z njegovim.

(Dalje prihodnjik.)

—f Počitniški izlet. Že imenovana smer preko Plitvičkih jezer se mora opustiti, ker v tej smeri proga **Gračac-Knin** še ni dogotovljena (treba bi bilo 40 km peš). Zato bo naša smer sledeča: **Ljubljana - Karlovac - Zagreb - Sisak - Sunja - Prijedor - Šibenik - Split** (vožnja iz Splita v Šibenik po morju bi bila zelo interesantna). Iz Splita po morju v Metković, od tu po železnici v Dubrovnik (ali po morju) v **Boko Kotorsko — povratek v Dubrovnik - Mostar - Sarajevo - Slov. Brod - Vinkovci - Osijek — po Donavi preko Novega Sada v Beograd in preko Broda povratek**. Pri tej smeri sem na željo prijavljenec postavil tudi Beograd, kar je omogočeno z malenkostnimi stroški. Vozni stroški imenovane smeri 300 Din. (Brod ob proci Split-Šibenik - Metković ni državni in plačamo celo vožnjo, upanje je na polovično ceno). Čas potovanja: 15 dni. Prehranitbeni stroški: zaenkrat še odprto vrašanje. Prijavljenih je

60 tovarišev in 15 tovarišic. Z večkrat apeliranim programom sem ostal osamljen. Moški zbor je s številom prijavljenecv nemogoč: več upanja je z mešanim pevskim zborom. Rok za priglas je potekel že s 1. aprilom in kljub temu so se množili prijavljenci, da ne bo nepotrebnega nisarenja objavljam, da se ne sprejme nikogar več. **Izjema so samo tovariš-tenorist!** Za event. pojasnila vedno na razpolago! —S. M.

Učiteljski pravnik.

—Š Višje dnevnice in stanarinska doklada pristojajo v slučaju premestitve iz nižjega v višji draginjski razred — glasom odločbe delegacije min. financ z dne 15. decembra 1922, št. 3281/pr. — **Šole od 1. dne vrhodnjega meseca** in ne od dneva nastopa službe v višjem drag. razredu.

—Š Ovadb prot učiteljstvu. V »U. Tov.« z dne 14. pr. m. je dobro, a premalo povedano glede ovadbe proti učiteljstvu. Zakaj se iste množijo? Zato, ker ovaduh povsod dobro vedo, da ne more učitelj-obtoženec nastopiti proti njim sodnijskim potom, češ, saj višji šolski svet ne izda imena denuncijantov. Naša organizacija, osobito zastopnik učiteljstva, naj deluje na to in naj energično zahteva pri seji višjega šolskega sveta, da se ta »uradna tajnost« — katera pač ni na mestu, kakor pri drugih, tudi pri naši šolski oblasti — odpravi. Sicer se učitelj-obtoženec — katerega ime se je krivičnim potom blatilo od strani denuncijanta naravnost pri višji inštanci — ne more braniti in doseči svoje zadoščenje pri sodišču. **Krivično ovaduštvo se kaznuje po § 209. kaz. zak. do 4 tedne zapore.** Dokler ta »uradna tajnost« ne bo odpravljena, se bodo brez skrbi ovaduhov množile ovadbe proti učiteljstvu dan za dnem. Prosimo torej z imeni denuncijantov na dan! Učitelj-obtoženec naj dobi original ovadbe v pogled in izjavo kar je edino pravilno in na ta način se sigurno ne bodo več množile ovadbe proti učiteljstvu.

Iz Jugoslavije.

— Na delo tovarišice in tovariši! Nov način narodno-prosvetnega dela: knjižna tombola Jugoslovanske Matice. Opozorjamo na tozadevni oklic, ki ga pri- našamo v rubriki »Naše narodno prosvetno delo«. Pri tem delu lahko slovensko učiteljstvo vrši najvažnejšo vlogo. Vsako šolsko vodstvo naj bi bilo poverjenstvo za čas tombolske prireditve, pooblaščen od Jugoslovanske Matice. Žrebanje se bo moglo vršiti v drugačnem redu in v hitrejšem tempu, kot je to razvidno iz prospektov, ki jih je Jugoslovanska Matica že razposlala širom vse Slovenije. Treba bo napeti vse sile, da se tombola zaključi do konca šolskega leta, za kar je potrebno pomoč od strani šolskih vodstev. Podružnice Jugoslovanske Matice imajo že tozadevna navodila. Karte za književno tombolo se bodo razpošiljale na šolska vodstva takoj po objavljenju te notice in je dolžnost da storimo vse za razprodajo poslanega števila. Določeni so posebni dobiki za šolsko mladino, ki obstoje iz mladinskih spisov do višine zneska že določenih dobikov navedenih v prospektu. Lahko na si mladina, ki je kak dobiček zadela, izbere tudi šolske knjige, ki jih potrebuje. Natančna navodila, kako naj se postopa in vrši razdeljevanje dobikov, bodo šolska vodstva dobila najkasneje do 10. maja ali potom posebnih okrožnic, ali na v objavi »Učiteljskega Tovariša«. Prosimo pa, da se razprodaja pri vseh šolskih vodstvih konča najkasneje do 18. maja t. l. in se denar in pa tudi preostale karte pošlje do 20. maja (ki je zadnji termin) nazaj Jugoslovanski Matici. Prosi se da se učiteljstvo teh navodil strogo drži, ker je organizacija take književne prireditve silno komplicirana. Pozivljamo narodno zavedno učiteljstvo, naj nam pripomore do tega, da bo književna tombola Jugoslovanske Matice največja kulturna manifestacija slovenskega naroda od ustanovitve naše nove države do danes. — Tudi obmeine ljudske knjižnice lahko poizkusijo srečo, da na cen način pridejo do knjig.

— Vse one, ki niso zadovoljni z našo organizacijo ali na njenim postopanjem opozorjamo, da imajo sedaj najlepšo priliko se oglasiti in staviti svoje predloge, da se ustavi v program UJU. Metodni program bo obravnaval taktiko organizacije in imalo tudi v tem oziru sedaj priliko izpregovoriti. Z brezplodnim kritikovanjem za gostilniškimi omizji in zabavljanjem na nepravem mestu stvari ne

koristijo. Oglasite se pri svojih društvih ali na direktno s konkretnim in pozitivnim sodelovanjem.

— Prosvetno delo med narodom. V Bosni so se osnovala 4 prosvetne odgojne šole za odrasle. Namen teh šol je, da povzdignejo etični čut ljudi. Šole se nahajajo v Sarajevu, Zenici, Vakovu in Bugojnu. — Obiskuje jih 300 odraslih gojencev, katere podučuje 20 nastavljenecv. Osnovni jih je Miljenko Vidović in ne dobivajo nikake državne podpore. Radi tega se bodo v tozadevni fond zbirali prostovoljni prispevki.

— Prošnja vsem p. n. tovarišem in tovarišicam obmejnih šol. Podpisani si usojam v svrhu statistike in obrambnega dela prositi vse cenjene gg. tovariše in tovarišice šolskih okrajev: Ljutomer, Konjice, Sv. Lenart Mariborska okolica, Marnberg, Ptuj, Slovenjgradec, Prevalje, Murska Sobota — Kočevje in Črnomelj odgovor na sledeča vprašanja: 1. Ime šole — okraj. Koliko otrok pohaja v ondotno šolo. Narodnost po številu v letu 1919, do 1923. 1. 2. Koliko razredov ima? 3. Koliko učiteljev učiteljic? 4. Kaj ovira uspeh dela? 5. Kako je šola oskrbljena z učili in samoučili? 6. Koliko knjig šteje šolarska učiteljska knjižnica (slovenskih)? 7. Kakšno je razpoloženje ljudstva napram šoli (sedanji)? 8. Kakšno je razpoloženje ljudstva napram državni misli? 9. Ali je delovala v tamošnjem kraju Šulmarka ali Schulverein? 10. Ali je imela šola, občina ali sploh kdo od teh društev podporo, ali kaj drugega? 11. Ali morebiti te dve društvi še sedaj skrivaj delujeta? 12. Je v kraju kakšno podjetje? Katero narodnosti? Kakšni vplivi ima na ljudstvo, ali je šola naklonjeno? 13. Druge morebitne okoliščine ki bi utegnile vplivati na šolo in ljudstvo? 14. Kaj svetujete da se sanirajo nezdružne razmere v vašem šolskem okolišu? 15. Se nahaja v vašem kraju kako kulturno društvo? Katero? Ali imate podružnico »Družbe sv. Cirila in Metoda«? So dani pogoji, da se ustanovi? 16. Kaj je storilo učiteljstvo izven šole? Kako deluje in prosep prosvete in omike v rodoljubnem in državnem smislu? Ker so odgovori na stavljena vprašanja za šolstvo obmejnih krajev velike važnosti, prosim vljudo, da mi blagovolite gg. tovariši in tovarišice zanesljivo in popolnoma objektivno odgovoriti. Vaši nasveti mi bodo posebno dobro došli. Odgovor prosim na naslov: **Fran Škuli tajnik C. M. družbe v Ljubljani.**

— Iz življenja za življenje. Katehet osnovne šole javi: Gospod vodja, jutri ne morem poučevati, sem zadržan! — Vodja: Mogoče pa nadomestite te učne ure? — Katehet: Mi še v glavo ne pade!! — Oba hkrati: Zdravo! Bog živi!

— Z notico v sobotnem »Slovenskem Narodu« »Klerikalci in učiteljstvo« se ne moremo strinjati ker se z njo ne dviga, temveč kvari ugled našega stanu v javnosti. Kdor ne pozna naših razmer, bi na podlagi notice kmalu sodil da je večina slovenskega učiteljstva v klerikalnem taboru morda celo tako daleč, da je celo učiteljstvo krivo zadnjega izida volitev v Sloveniji. Posebno na izvenšolske kroge napravi notica za ves stan kaj slab utis, ker ji »Narod« polaga toliko važnosti. Saj je vendar tako ogromna večna učiteljstva napredna, da peščica klerikalnih pristašev niti v poštev ne pride. Danes je učiteljstvo politično opredeljeno v vseh naprednih strankah, pri naprednjakih demokratih socialistih, narodno-socialcih, pri radikalih i. dr.; zakaj bi torej kratili politično svobodo opredelitve. Pri zadnjih državnozbornih volitvah je nastopilo v Srbiji celo 7 učiteljev na republikanski in 5 na komunistični listi in se ni nihče zgražal. Zakaj bi ravno pri nas moralo veljati za učiteljstvo drugo pravilo, kakor za ostalo državno uradništvo? in bi se vihtelo malico, kakor nad političnimi šolarji. Nadzorstvo in kvalifikacija protidržavne smeri v šol in izven je na naloga šolske oblasti. Pritisk pri politični opredelitvi na ni koristen, ker vzgaja neznačajne.

† Okrajni šolski nadzornik Gojko P. Popović. Učiteljsko društvo — Benkovac v Dalmaciji nam sporoča, da je 18. aprila padel kot žrtev razpočenega možnarja ob sprejemu kraljice v Biogradu okrajni šolski nadzornik v Benkovcu tov. G. P. Popović, član UJU in Orjune.

— Tov. Ed. Bohinec, mestni učitelj v Ljubljani je bil od ministra prosvete na lastno prošnjo upokojen. O tej priliki mu je izrekel mestni šolski svet za izredno marljivo in vestno službovanje v pisarni mestnega šolskega sveta pohvalo in priznanje.

— **Smrtna kosa** je imela v preteklem letu v društvu upokojenega učiteljstva bogato žetev. Ugrabila nam je namreč tovariše Bartla, Benigaria, Božiča, Fabjančiča, Faludija, Hudovernika, Lavriča, Lokerja, Strehovca in Trobeja, katerih dedičem so se izplačali znatni prispevki v kritje pogrebnih stroškov. Tej desetorici učiteljev-veteranov se je na pridružil 25. aprila t. l. še Josip Čop, nadučitelj v pokoju v Rožni dolini pri Ljubljani. Dasi ravno je bilo dan pogreba silno slabo vreme, se je zbralo vendar prav lepo število prijateljev in znancev, oddelek šolske mladine in osem učiteljev iz Ljubljane, ki smo ga spremili na zadnji poti tja gori na Viško grobišče, kjer že počiva tovariši Marn Lunder, Gregorin, Okoren, Vittori in Kacafura. Kot pristen Gorenjec — rojen je bil leta 1844. na Koroški Beli — ni poznal kletčolazstva, hinavščine ali licemerstva, temveč bil je odkrit, neopogljiv značaj in veren tovariš starega kova, kakoršnih je čimdalje manj. Od leta 1870. je učiteljarij dolgo vrsto let v Ribnici, nekaj časa pred upokojitvijo pa v Trzinu pri Šempetru na Krasu. Ohranimo mu blag spomin!

—k.

— **Usposobljenostni in specialni izpiti v Mariboru** so se vršili pod predstvom ravnatelja Matije Pirca v času od 23. do 28. aprila t. l. Izpit so napravili: 1. za meščanske šole: Živko Vinco (I.) in S. Mr. Akvilina Jerman (I.); 2. za ljudske šole: Miklavčič Anton, Goršek Simon, Koščič Saša, Plevčak Berta, Raučer Majcen Marica, Dobernik Simon, Vertačnik Vido, Babšek Joško, Fabjan Marija, Filipčič Marica, Venclovdonivec Olga, Jarc Franc, Engelsberger Viktor, Turk Fortunat, Vičič Stanko, Berglez Marija, Mirovič Josipina; 3. dopolnilni ljudskošolski izpit: Mešnar Josip, Števanec Rudolf, Rejec-Zechner Nežika, Plaš Mihael in Preininger Helena; 4. specialni izpit iz francoščine: Vrščaj Nada. — Reprobirani so bili: 1 za meščanske šole, 4 za ljudske šole in 2 pri dopolnilnem ljudskošolskem izpitu.

— **Sv. Lovrenc v Slov. gor.** Gospod Franjo Knez, velenosestnik v Zagorcih, je pokazal že večkrat tudi dejanski svojo naklonenost šoli in učiteljstvu. — Pred kratkim je oddal tukajšnji šoli ves potreben les za šolski oder ter dal istega na svoje stroške izdelati. Za ta velikodušni dar se mu iskreno zahvaljuje šolsko vodstvo.

Nove knjige in druge publikacije.

— **kpl. M. Humek: »Praktični sadjar«**. Zbirka najvažnejših sadjarskih nauk, pojasnena s 24 barvanimi prilogi in 92 slikami v tekstu. Ljubljana 1923. — **Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani**. Zastarna cena vezani knjigi 120 Din. — Glej »Listek«!

— **kpl. Slovenska kuharica**, priredila S. M. Felicita Kalinšek, šolska sestra in učiteljica na Gospodinski šoli. Z mnogimi slikami v besedilu in več barvanimi tabelami. Sedma izpopolnjena in pomnožena izdaja. V Ljubljani 1923. **Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani**. Cena v platnu, elegantno vezani knjigi 220 Din.

— **kpl. Dr. G. Bogić, Beograd: Statistika radjanja i umiranja odojčadi u Hrvatskoj i Slavoniji za vreme od 1909. do 1919. godine**. Izdaje Ministarstva Narodnoga Zdravlja br. 72. Beograd.

Književnost in umetnost.

— **k »Slovenska kuharica«**, priredila S. M. Felicita Kalinšek, učiteljica na Gospodinski šoli. **Nova Slovenska kuharica** (glej »Nove knjige«) je knjiga, ki jo lahko tudi tujim narodom. Vzor na je vseskozi po vsebini in opremljenosti. Doslej priljubljena in razširjena knjiga »Prato. Süddeutsche Küche« je našla v Kalinškovi kuharici tekmeča, ki ji ni samo kos, ampak, ki jo je v vseh oziirih prekosil in nadkrilil. Ponosna knjiga ima 668 strani kvartni formata in 2508 kuharskih receptov in navodil. Dičji jo 193 barvnih slik, ki jih je prav spretno narisal tov. **Dragotin Humek**, ravn. v Mariboru. Smelo trdimo, da tako krasnih knjig, kot je Kalinškova kuharica nimamo Slovenci nič. Zato smo se čudili, da je cena knjigi kljub 220 Din za današnje razmere urav. nizka, saj stane toliko na pol debela in na pol tako dobra nemška knjiga poljubne vsebine. Knjiga pa ni samo kuharica, ampak vsebuje prav razkošno opremljene slike gob, ki rastejo na naši zemlji, ki jih je priredil znani naš gozdar **Ante Beg**. Te slike bi bile kras vsaki botaniki. V uvodnih po-

jasnilih nas pisateljica seznani z najnavadnejšimi kuhinjskimi izrazi. Nauk o starji in mladi perutnini, o divjačini, govedini, svinjini, nima samo strogo kuharskega značaja, ampak spada celo deloma v blagostanstvo. Strani 23—36 pa smemo imenovati ilustriranega slovenskega go-barja, saj so tudi posnetek iz Ante Begove knjige: »Naše gobe«. Ta oddelek je pisan z veliko pridnostjo, tehtnim strokovnim znanjem in v krasni slovenščini. Človek misli, da bere botanično knjigo. Prijatelj narave bo našel v tem oddelku knjige obilo poučnega in zabavnega čtiva. Na strani 56 razpravlja Kalinškova o ju-hah. Tu najdeš vse, kar more poželati še tako razvajen želodec mesne postne in gobove juhe, vse ti kipi na krožniku. Pri zakuhah ali prikuhah bodo naše naše gospodinje, ki vedno godrnjajo, da pozimi ni kaj nametnega za kuho, obilo izprememb in variacij, skuhanih na najokusnejši način. Knjiga je prirejena tako za one ki žive v skromnih denarnih razme-rah, kakor tudi za najbogatejše mize. Jajčna jedila bodo prav dobro služila za petkove jedi. O različni pripravi gove-lega mesa se mi zdi odveč pisati, opo-zarjam samo na gorke in mrzle omake, ki morajo zadovoljiti vsakega gurmana. Predimno majoneze, prikuhe, obare, pa-štete, pečenke, divjačino, perutnine in solate. Knjiga je tako obširna da nam na tem mestu ni mogoče podati niti glavne, še manj pa podrobne vsebine; s kratko besedo knjiga podaja vsakovrstno izbi-ro jedil ki morejo priti pri nas na mizo. Prav izvrstno je poglavje o toplih in mrzlih piščicah, o vinskih osedkih, liker-jih in marmeladah. Marsikateri gospodi-nji bo tudi nauk o kuhanem sadju in so-čivju in o konzerviranju mesnih jedil prav dobrodošel. Posebno poglavje o okuhavanju sadja je tako praktično in na-zorno pisano, da bo morda marsikatera gospodinja, ki doslej na tem polju še ni prekorajčila svojih želja izpremenila že-lje v dejanje. Nauk o serviranju je dasi kratek vendar izčrpen. Pridejani jedilni listi za vse mesece leta so naravnost mojstrsko sestavljeni. Dodatek o Samoku-halniku je prav poučen, potreben in va-žen. Abecedni seznam zaključuje kras-no knjigo. Še nečesa ne smemo pozabiti. Slovenščina v kuharici je prav lepa in nikjer prisiljena ali iskana, izrazoslovje prav srečno zadeto, gostobesednost do-cela odstranjena, točnost in jasnost izraza vsepovsod. Knjigo priporočamo prav to-plo; dobrodošla bo za gospodinjske te-čaje in tudi za gospodinjinski pouk, ker je nje vsebina izredno praktična in bogata.

— **k Dr. G. Bogić: Statistika radjanja i umiranja odojčadi u Hrvatskoj i Slavoniji za vreme od 1909. do 1919. godine**. Knjiga podaja zanimivo razpravo s stati-stičnimi tabelami po županih v Hrvat-ski in Slavoniji. Poročilo je vzeto iz pre-davanja ki ga je imel avtor v »Srpskem Lekarskem Društvu«. Tabele nam obja-snjuje: živorojene na absolutnem števil-lu; živorojenih na 1000 preb.; živorojena deca po materinskem jeziku; živorojena deca po konfesiji; isto po %; zakonska deca; nezakonski porodi; mrtvorojena deca; umrlivost dece; razmerje rojstva in umrlivosti. Posebno zanimivi so zem-ljevidi ki so zadaj in nam kažejo sledeče: % živorojenih; % nezakonskih; % mrt-vorojenih; padanje in dviganje; živoroje-nih mrtvorojenih, umrlivosti itd. — Zani-mivo bi bilo dobiti tako pregledne zem-ljevide za vsa država.

— **k Glasnik ministarstva narodnega zdravlja**, Štev. 1., 2. in 3. Sadržaj: 1. Prof. dr. A. Štampar: O socijalnoj medicini. 2. dr. B. Konstantinović: O biometriji. 3. dr. J. Popović: Naše radništvo u Nemačkoj. 4. dr. D. Đokić: Endocarditis lenta. 5. dr. H. Klajn: Nešto o ustanova-ma za duševno bolesne u Nemačkoj. 6. dr. H. Klajn: O novoj bolnici za duševne bolesti 7. Pasterovi Zavodi. 8. dr. K. Daj-čeva: O skrbi za mladež u Nemačkoj. 9. Bakteriološke stanice. 10. Epidemiološke beleške. 11. Malarija u Jugoslaviji 1921. god. 12. Tuberkuloza. 13. Venerične bo-lesti. 14. Alkoholizacija. 15. Prikazi. 16. Razno.

— **k Srpski Književni Glasnik**, knj. VIII, br. 8, od 16. IV, ov. god. ima sledeći s a d r ž a j: Zmije, pripovetka M. S. Jo-vanovića. Svejedno, pesma, D. M. Dom-janića. Vračanje, pesma K. Tomašića, Vladimir Nazor: njegova poezija, piše G. Krklec, Evrazija — P. Bicili, Francusko-nemački spor o reparacijama — J. M. Jovanović, Francuska žena XVIII. veka — B. Popović. Pozorišni pregled — M. Predić. Umetnički pregled — M. Miloje-vić. Politički pregled — Inostrani (spolj-na politika). Privremeni (unutrašnja po-litika). Ocene i prikazi — Vl. Vujić, Be-leške.

Naše narodno prosvetno delo.

KNJIŽNA TOMBOLA JUGOSLOVEN-SKE MATICE.

Časj draginje so kruto zadeli tudi slovensko knjigo — najlepše, kar ima slo-venski narod. Vedno bolj redki postajajo oni, ki si morejo nabavljati slovensko knjigo ki bo skoraj hranjena le še po knjižnicah. Toda slovenska knjiga, ta naš monos in naše bodrilo mora med ljudstvo; kajti iz ljudstva je izšla slovenska knjiga, ljudstvu je namenjena in ljudstvo naj jo tudi ima. Da se to vsaj deloma uresniči, priredi Jugoslovanska Matica v Ljubljani knjižno tombolo.

Da pride slovenska knjiga med naše ljudstvo, je torej prvi pomen »knjižne tombole Jugoslovanske Matice«, ki tudi s tem svojim činom dokazuje da je ona ena naših prvih kulturnih organizacij.

Kakor vsaka tombola, naj prinese seveda tudi knjižna tombola prireditelju nekaj dobička. Ta dobiček pa porabi Ju-goslovanska Matica za one ki so najbolj potrebni naše pomoči, bodisi v kulturnem ali gospodarskem oziru porabi ga za na-še brate in sestre, ki prebivajo preko na-ših državnih mej.

Iz tega dvojnega ozira je knjižna tombola Jugoslovanske Matice čista kulturna prireditev, ki je vredna in potrebna vsestranskega podpiranja in sodelovanja.

Knjižna tombola se vrši na sledeči način:

Tombolske tablice so opremljene s posebnim pečatom, ki nosi napis »Knji-ževna tombola Jugoslovanske Matice, 1923«. Vsaka tablica stane 2 Din ter jih prodajajo v prvi vrsti podružnice Ju-goslovanske Matice širom cele Slovenije, odnosno, kjer podružnic ni, drugi poobla-ščenci Jugoslovanske Matice.

Žrebanje se vrši na sledeči način: Trije odborniki pokrajinskega odbora Jugoslovanske Matice imajo nadzorstvo pri žrebanju ki začne v petek, dne 25. majnika. Ta dan se potegneta prvi dve številki ki se priobčita potem v soboto, odnosno nedeljo v vseh slovenskih dnev-nikih. Kdor je zadel obe številki v eni vrsti, pošlje tombolsko karto v kuverti na naslov: Jugoslovanska Matica v Ljub-ljani. Odsek kontrolira pravilnost tombol-ske karte in izžrebane številke ter odda naročilo Matični knjigarni v Ljubljani, da odda takoj dobiček na naslov, ki je pridejan dotični tombolski karti. Naslednji petek dne 1. junija se vleče tretja šte-vilka. Ta se ravno tako priobči v vseh dnevnikih in vsi oni, ki so sedaj izmed treh zadeli dve številki v eni vrsti, pošlje-jo tombolske karte z natančnim naslo-vom opremljene v Ljubljano. Tako bodo naibže izčrpane vse ambe.

V petek, dne 7. junija vleče se če-trta številka. Na vrsto pridejo dobitki ter-na s tremi številkami v eni vrsti. Posto-nek isti kakor zgoraj.

V petek, 15. junija se vleče 5. števil-ka. Na vrsto pridejo dobitki tern in kva-terne s tremi odnosno štirimi številkami v eni vrsti.

V petek, dne 22. junija vleče se šesta številka. Na vrsto pridejo kvaterne in tu-di že činkvini, to je 5 števil v eni vrsti.

V petek, dne 29. junija vleče se 7. številka. S to številko bodo gotovo že iz-črpani vsi činkvini. Postopek za sprejem dobitkov vedno isti.

V petek, dne 6. julija vlečejo se od 8. do 15. številke. Možna je, da bo tu izžre-bana že prva tombola.

Naslednji petek dne 13. julija po-tegne se 16. številka ter bodo skoro go-tovo izžrebane s to številko tudi vse tom-bole.

Vse dobitke odpošlje po pošti Matič-na knjigarna v Ljubljani popolnoma brez-plačno za onega, ki je dobiček zadel.

Dobitki so sledeči:

100 amb à 8 knjig: a) Oton Župančič: Mlada nota zbirka poezij. b) Aškerčeva čitanka. II. predelana izdaja z dr. I. Pri-jateljstvom zgodovinskim in kritičnim uvodom. c) Dr. Ivan Tavčar: VI. zvezek zbranih spisov (Cvete v jeseni, Visoška kronika). d) Dr. Ivan Pregelj: Plebanus Johannes, roman. e) Igo Gruden: Miška osedlana zbirka mladinskih pesmi. f) Ar-biter Petronij-Glonar: Pojedina pri Tri-malijonu. g) Stevenson: Otok zakladov, mladinska povest. h) Dr. Joža Glonar: Naš jezik (razprava).

80 tern à 11 knjig: a) Vseh osem knjig, kakor pri ambi, poleg tega še: b) Alojzij Gradnik: Srbske narodne pesmi. c) Fran Milčinski: Tolovaj Mataj, ilustrirana zbir-ka mlad. povesti. d) Vladimir Levstik: Gadje gnezdo, roman.

50 kvatern à 16 knjig: a) Vse knjige, ki so navedene pri ambi in terni, poleg tega še: b) Ivan Cankar: Podobe iz sanj. c) Anton Debeljak: Moderna francoska lirika. d) Jelenc: 1914.—1918. e) Flau-bert-Zupančič: Tri povesti. f) Mark Twain: Mali klatež mladinska povest.

25 činkvinov à 21 knjig: a) Vse knji-ge imenovane pri ambi, terni in kvaterni, poleg tega še: b) Fran Finžgar: Iz mo-dernega sveta. c) Alojzij Gradnik: Pada-joče zvezde. d) Ivan Cankar: Grešnik Le-nart. e) Fran Meško: Naše življenje. f) Dr. Ivo Šorli: Bob in Tedi, ilustrirana mladinska povest.

5 tombol: 1. tombola: vse zgoraj na-vedene knjige in slovenske knjige po prosti izbiri posameznika do zneska 1200 Din. 2. tombola: vse zgoraj navedene knjige in slovenske knjige po prosti izbiri posameznika do zneska 1000 Din. 3. tombola: vse zgoraj navedene knjige in slovenske knjige po prosti izbiri posameznika do zneska 800 Din. 4. tombola: vse zgoraj navedene knjige in slovenske knjige po prosti izbiri posameznika do zneska 600 Din. 5. tombola: 11 krasno vezanih let-nikov »Slovana«. (Književna redkost).

Tablice za to tombolo ima v pred-prodaji in v zalogi pokrajinski odbor Ju-goslovanske Matice v Ljubljani.

Rojaki, sezite po njih ter si osnujte odnosno pomnožite domačo knjižnico!

Pokrajinski odbor »Jugoslovanske Ma-tice« v Ljubljani.

Šolski odri in pevski zbori.

— **po Palčki v Laškem**. V nedeljo, dne 29. marca uprizorila je laška osnov-na šola v zvezi s C.-M. podružnico slove-čo mladinsko igro »V kraljestvu palč-kov«, ki je — vzpričo dejstva, da je učitel-ji, Stane Gradišnik iz Celja naslikal nalašč v to svrhu popolnoma novo vele-efektno in umetniško — krasno pravljico scenerijo — imela tudi toli lep vsestran-ski uspeh, kakor težko še kje drugod. Da nudimo tudi občinstvu izven kraja zlasti ev. interes, učiteljskim režiserjem, kakor tudi prijateljem šole in mladine vobče na-dalje dijaštvu in učenecm sosednjih šol ugodno priliko si gorenji ljubki igrokaz ogledati, se predstava ponovi v soboto, dne 5. t. m. ob pol 3. uri popoldne. Isto-tako tudi v nedeljo popoldne po vlaku ob 3/5. uri. Vstopnice od 3 do 12 Din. Pri sobotni mladinski predstavi polovične cene, da je ev. šolarskim izletnikom ude-ležba ložje omogočena.

— **po Šolski oder na Ljubnem v Sa-vinjski dolini**. Dne 4. marca t. l. je tukajš-nja šolska mladina priredila trodejanjo: »V kraljestvu palčkov« in jo v naslednjih nedeljah še dvakrat ponovila. Igra je do-bro uspeła, otroci nastopajo pri vsaki pri-reditvi siurneje. Kako smo ustregli lju-dem nam je dokazal dober obisk. Šolska soba je bila vse trikrat nabito polna. Celo iz 10 km oddaljene šole v Lučah si je tamkajšnji nadučitelj prišel z 23 učenci pogledat to prireditev.

Morda ustrežem tovarišem in tova-rišicam ki delujejo pri šolskih odrh, če podam nekaj navodil, kar se tje reže je pri tej igri. Že lani smo si naročili to Ribič-čovo delo, a je kot neprimerno za naše razmere zopet odložil letos pa smo se odločili zanj le — ker nismo imeli nič prikladnejšega. Igra pa je uspeła nadvse pričakovanje dobro. Scenerijo — skalno votlino — je izvršil učitelj Rašner sam. Iz tankih lat ki se jih dobi na vseh žagah, je zbil velikost odra primerne lese, na te pa pritril po načinu reliefa velike pole ovojnega papirja, poslikanega v barvah skale in raznega kamenja. Toraj plast-čeno! Oder je vzbudil splošno občudovanje. Tudi obiskovalci, ki so videli že mestne odre in pr'ed'tve so se o njem laskavo izrazili. Raznobarvne žarnice so ga bajno razsvetile. Igra zahteva nadalje mnogo drugih priprav, izmed katerih pa mnoge izvršijo lahko učenci sami na pr. samo-kolnice in orodje za palčke iz deske iz-žagane okroglo plošče z vedno manjšim premerom pritrjene ena vrh druge ter ob-robu poplance, so dale gobo oz'roma klo-buk od gobe. Iz 40 cm dolgega lipovega nolena se da izobličiti kobilica. Da ne za-hiteva prevelikega kiparskega talenta, se krila lahko napravijo iz papirja tipal'ne iz žice. Mačko prinese norček na oder v otčji kletki.

Mnogo skrbi povzroča tudi garde-roba. Ni majhna stvar, obleči kakih 25 pravilnih bitij če nimaš na razpolago prav ničesar. Vile se da obleči v dolge ženske spalne sraice. Težje je dobiti ob-leko za palčke. Pri tej draginji nam je bilo mogoče kupiti le malenkost novega blaga. Iztikali smo za starimi avstrijskimi zastavami. Rumeno blago se da porabiti na pr. za kralja norčka, da se pa tudi